

Nr 2 mars 2007

Finlands

Synskadade

4

Hbl:s taltidning
firade 25 år

6

Evald Pettersson blev
årets brailör

10

Riksdagskandidater om
synskadefrågor

Innehåll Nr 2/07

- 3** Ledaren: Krav på vår nya regering
- 4** Hbl:s taltidning firar 25 år
- 6** Evald Pettersson årets brailör
- 8** Brailleskriftens utveckling
- 10** Riksdagsvalet: Synskadefrågor engagerar!
- 13** Riksdagsvalet: Vad anser de enskilda kandidaterna?
- 18** Kåseriet: Bäckén! Jag såg den till sist!
- 20** Meddelanden
- 21** Meddelanden från distrikten
- 23** Annonser: Hans Brummers stiftelse
- 24** Annonser: Träff för närstående till synskadade

Finlands Synskadade är medlemstidning för Förbundet Finlands Svenska Synskadade. Tidningen utkommer med 10 nummer/år i svartskrift, punktskrift, på kassett och som elektronisk version, se www.fss.fi/aktuellt/fs. Kan också fås som e-postbilaga. Årgång 96. Nummer 3/2007 utkommer 29.3, manusstopp 7.3.

Utgivare: Förbundet Finlands Synskadade rf, Nylandsgatan 25 A 6, 00120 Helsingfors
Tfn 09-6962 300

Chefredaktör: Sofia Stenlund
Tfn 09-6962 3017

e-post: sofia.stenlund@fss.fi
Meddelanden och annonser mottas av chefredaktören.

Prenumerationer och adressändringar: Susanna Antell, tfn 09-6962 3026 e-post: susanna.antell@fss.fi

Pärmbild: Riksdagshuset

Foto: Sofia Stenlund

ISSN 0789-5739

Näkövammaisten Keskusliiton kirjapaino,
Helsingfors 2007

Ledaren | Karl-Oscar Skogster

Krav på vår nya regering

Efter det förestående riksdagsvalet bildas en ny regering med ett nytt regeringsprogram. Då gäller det för handikapporganisationerna att få med sina krav på reformer under de närmaste fyra åren. Kvar från föregående riksdagsperiod finns kravet på en förnyad handikapplag, den har vi väntat på länge nog. Den kanske viktigaste förbättringen i den kommande lagen är preciseringen av rätten till personliga assistenter för personer med mera omfattande funktionshinder. Enligt den nuvarande handikappservicelagen kan kommunen vid behov bevilja ekonomiskt stöd för avlöning av assistenter i den mån budgeten det medger.

Synskade- liksom övriga handikapporganisationer kräver att funktionshindrade i den nya lagen skall ha en subjektiv rätt till personliga assistenter. När det gäller ordnandet av service och stöd till funktionshindrade måste de individuella behoven beaktas i högre grad än vad idag är fallet. Till exempel en synskadad och en gravt rörelsehindrad person behöver personlig assistans av olika orsaker och i olika omfattning. Men båda bör ha rätt till assistans i den form och den utsträckning som han/hon själv anser ändamålsenligt. Matti Vanhanens rödmylleregierung lovade senaste år i sin handikappoli-

tiska redogörelse till riksdagen att den kommande regeringen skall låta utarbeta ett nationellt handikappolitiskt handlingsprogram. För att en tillfredsställande grad av tillgänglighet skall uppnås måste handikappaspekten beaktas inom samtliga sektorer i samhället. Det gäller inte enbart utformningen av den fysiska miljön utan även till exempel: tillgången till information såsom uppläsning av TV-textremsan, dagstidningar och webbplatser tillgänglighet men också konsumentfrågor, kulturutbudet, utbildningsväsendet och arbetsmarknaden.

Regeringen bör med det snaraste även vidta erforderliga lagstiftningsåtgärder för att Finland kan ratificera den av FN:s generalförsamling nyligen godkända konventionen om funktionshindrade och de mänskliga rättigheterna. Den nya konventionen bygger helt och hållet på principen om icke-diskriminering. Trots att Finlands grundlag säger att ingen utan godtagbart skäl får särbehandlas på grund av handikapp, så förekommer fortfarande på många områden diskriminering av funktionshindrade. Vi behöver alltså en mera kraftfull lagstiftning som motverkar inte bara direkt diskriminering av funktionshindrade utan även indirekt diskriminering som förekommer på olika områden.

Hbl:s taltidning firar 25 år

Inläsare, representanter från Hufvudstadsbladet, Finlands Svenska Synskadade samt andra samarbetspersoner firade att Hbl kommit ut som taltidning i ett kvarts sekel.

- Fru Bergström? Jaså, du har läst Hufvudstadsbladet i 80 år och vill fortsätta men har inte den moderna tekniken? Du har apparaten om några veckor och så kommer en snäll ung man och installerar den.

Så kan ett alldeles vanligt samtal riktat till Helsingforsregionens taltidningsförening låta, simulerade ordförande Hans Åhman under föreningens 25-årsjubileumsfest den nionde februari.

- Det handlar om jämställdhet: alla kan inte tillgodogöra sig tidningen i skrivet format. Detta vidgar den kultursfär som tidningen riktar sig till. Vi är mycket tacksamma för att vi med era ansträngningar når alla våra läsare, menade Hufvudstadsbladets chefredaktör och ansvariga utgivare Max Arhippainen. Else Palmroos, som var FSS organisationssekreterare då inläsningsprocessen inleddes, var inbjuden att hålla jubileets festtal.

Ingen välgörenhet

- Vår första kontakt med höjdare på Hbl var en kalldusch. "Det här är ett företag, ingen välgörenhetsinrättning", var ordet. Men aktiva eldsjälar och engagerade såg till att en provutgivning med 30 prenumaranter gick av stapeln hösten 1981. Kopiering, postning och inläsning krävde stora arbetsinsatser för att kunna garantera en inläst version. I inledningsskedet lästes Hbl in i deras egna utrymmen,

■ Barbro Enckell-Grimm är en av många som läser in Hufvudstadsbladet för läshandikappade.

men 1982 flyttades den till FSS egen studio.

- Ibland innehöll den inlästa versionen artiklar som inte rymdes med i den tryckta tidningen, drar sig Else till minnes. Hon citerade även ett uttalande som Karl-Oscar Skogster gjort i sammanhang: "Ni säger att jag har dagens tidning under armen, men för mig är det bara en bunt papper. Vi synskadade har ingen dagstidning."

På Else Palmroos eget initiativ skickades ett postgirokort tillsammans med en finlandssvensk dagstidning med önskan om bidrag till taltidningen – och resultatet var överväldigande.

- Vi blev först i Norden, troligen först i Europa med att utge en sjudagarstidning. Detta gav oss också en hel del publicitet.

Som ett kärt besök

En del citat från Hbl:s taltidningsprenumeranter bjöd Else också på. Bland rösterna fanns bland annat följande åsikter: "Det är som ett kärt besök varje morgon", "inläsaren ska inte visa känslor, det är lyssnaren som ska tolka!" och "mindre sport, mera kultur", var några av läsarnas reaktioner – och det är väl knappast något som ändrats sedan dess. Genom olika praktiska förändringar och tekniska lösningar bestod tidningen till vad den är idag. Hufvudstadsbladets inläsningsprocess sker i dagsläget med ett tiotal inläsare som växlar mellan turerna varje morgon. En av dem är Barbro Enckell-Grimm som till vardags jobbar som journalist.

- Jag läser ungefär en gång i veckan och brukar vara på plats i studion halv sju. Det brukar räcka drygt två timmar, förklarar Barbro.

Hela Hufvudstadsbladet läses inte in, utan med vissa uppgjorda restriktioner får inläsarna till en del själv välja ut materialet. Systemet är att man börjar med dagbokssidan och solens upp- och nergång.

Speciell studiostämning

- Jag brukar snabbt bläddra igenom tidningen och kryssa för de artiklar jag tror att intresserar prenumeranterna. En avgränsning är de artiklar som produceras av nyhetsbyråer, de kommer ofta ut i radio också, säger Barbro Enckell-Grimm. När Barbro började som inläsare för ungefär fem år sedan medger hon att det var lite svårt att sova natten innan man gick första gången. Men dels finns det teknisk hjälp att kontakta, dels blir processen mer rutinmässig för varje gång.

- Det är en speciell stämning när man sitter i studion och läser på morgonen, det känns precis som ett samtal. Egna intressen och journalistiska preferenser är det lätt att sätta åt sidan, Barbro menar att hon kan läsa det som intresserar henne personligen i efterhand.

- Men det är roligt att jag ofta läser på fredagar, för då är det Bengelsdorff som skriver kåseriet på dagbokssidan. Dem tycker jag om! ler Barbro.

Text och foto: Sofia Stenlund

Evald Pettersson blev årets brailör

**”En god förebild för andra punktskriftsbrukare” stod det i juryns om-
döme om årets brailör. Musik och föredrag om Louis Braille samt sam-
varo och diskussion i punktskriftens tecken kan sammanfatta Brailleda-
gen.**

2007 års Braille-dag ordnades den 20 januari. En av de medverkande var Beatrice Christensen-Sköld från Sverige som berättade om ett nyutkommet verk om Louis Braille, författat av henne själv. Beatrice är sedan 25 år verksam på talboks- och punktskriftsbiblioteket i Enskede. Med beskrivande detaljer och vardagsrealistiska inslag fick åhörarna ta del av en spännande resa genom vad som finns dokumenterat om Louis Brailles innehållsrika liv.

– Idag är tekniken viktig för punktskrif-
tens utveckling. Även om talboken kom
innebar det en renässans för punktskrif-
ten, påpekade Beatrice.

■ Punktskriftsarbetsgruppens ordföran-
de Monica Andersson korar årets brail-
lör, Evald Pettersson.

Under efterföljande diskussion diskute-
rades bland annat användningen av
tecknet för versaler och många av
deltagarna fick delge sina egna erfaren-
heter och minnen från långvarig an-
vändning av punktskrift. Även FSS:s
punktskriftsarbetsgrupps tidningar
dryftades.

– Vi försöker eftersträva att tidningen
Intermezzi inte tangerar synskadefrå-
gor, utom en fråga riktad till det inter-
vjuobjekt som förekommer i varje
nummer, berättar Mayvor Fridlund-
Lintinen.

Aktiv punktskriftsbrukare

Programmet varvades med musikinslag
av Riikka Hänninen som sjöng till eget
ackompanjemang på piano. På reper-
toaren fanns förutom folkvisor även en

bejublad duett med ledarhunden Tessu.
Årets brailör, Evald Pettersson, korades
av punktskriftsarbetsgruppens ordfö-
rande Monica Andersson. Det är femte
året utmärkelsen delas ut, och enligt
kriterierna bör mottagaren vara en aktiv
punktskriftsbrukare och/eller verka för
punktskriftens utbredning. Evald Pet-
tersson uppfyllde dessa kriterier väl,
något som även kom fram i arbetsgrup-
pens utlåtande.

Punktskriftsarbetsgruppen består av
Mayvor Fridlund-Lintinen, Tessa Bam-
berg, Monica Andersson, Karl-Oskar
Skogster och Tor Hanner.

Text och foto: Sofia Stenlund

■ Riikka Hänninen bjöd på varierande
musikunderhållning under Brailledagen.

Brailleskriftens utveckling

Här publiceras den andra delen av den svenska sammanfattningen till Paulina Hannus magistersavhandling "L'écriture Braille - le développement d'une écriture pour les aveugles". Den första delen publicerades i senaste nummer av Finlands Synskadade.

År 1821 presenterade Charles Barbier sin nattskrift i blindskolan i Paris. Nattskriften infördes en tid på försök, men förkastades sedan officiellt. Eftersom den var fonetisk, kunde eleverna inte lära sig rättstavning med dess hjälp. Noter och siffror hade den inga tecken för. Emellertid var nattskriften lättare att skriva och läsa än den latinska reliefskriften som användes i skolan.

Louis Braille var elev vid blindskolan i Paris i början av 1820-talet och lärde sig både latinsk reliefskrift och fonetisk punktskrift. Senare blev han lärare vid skolan där han verkade hela sitt liv. Louis Braille föddes 1809 i byn Coupvray ca 42 km utanför Paris. Han var son till en sadelmakare. I sin fars verkstad skadade Louis Braille sig som treåring och blev blind som en följd av ögonskadan.

Louis Braille utvecklade sin punktskrift ur nattskriften. Han insåg att variationer mellan tecken i ett tolvpunktsystem var svåra att urskilja med fingrarna. Därför delade han in de tolv punkterna i två delar så att han fick brailleceller med sex punkter. Braillecellen blev av lämp-

lig storlek för fingertopparna. De sex punkterna fördelar sig parvis vertikalt så att de blir två på bredden och tre på höjden.

Louis Braille började utarbeta sin punktskrift redan som elev. Han presenterade den 1829 i en liten bok vars titel ofta förkortas till *Procédé*, d.v.s. på svenska *System*. Han vidareutvecklade skriften och publicerade en andra upplaga av boken 1837. Brailleskriftens sex punkter kan kombineras på 63 olika sätt. Med dem framställde Louis Braille bokstäverna i det franska alfabetet, skiljetecknen, siffrorna och noterna. Brailleskriften är logiskt uppbyggd så att tecknen härleds ur varandra. Början av alfabetet består av kombinationer av de fyra översta punkterna i braillecellen. Resten av alfabetet härleds ur dessa så att man först tar med den nedersta punkten på vänstra sidan, sedan båda de nedersta punkterna och till sist den nedersta punkten på högra sidan i braillecellen. Siffrorna skrivs med kombinationer av de fyra översta punkterna föregångna av ett siffertecken.

För noterna utgick Louis Braille från

pianots sju noter i oktaven. Noterna skrivs lineärt utan notlinjer. Tecken finns för bl.a. tonhöjd, ackord och pauser. Notvärden betecknas med tillägg av enskilda punkter i själva nottecknet. Musiken var ett av Louis Brailles stora intressen. Han undervisade också i detta ämne.

Även om brailleskriften uppfyller alla krav på en fungerande blindskrift, mötte den ändå i början ett visst motstånd bland en del seende lärare både i Frankrike och i andra länder. De seende lärarna fruktade att brailleskriften, som totalt avviker från det latinska alfabetet, skulle skapa kommunikationsklyftor mellan blind och seende. Under största delen av Louis Brailles tid vid blindskolan i Paris, undervisades latinsk reliefskrift och brailleskrift sida vid sida. Men vid hans död 1852 var brailleskriften etablerad vid skolan.

Utanför Frankrike spreds brailleskriften till blindskolorna genom Louis Brailles egna skrifter om sitt skriftsystem. Dessutom gav blindskolan i Paris ut en tidskrift för blindlärare. En blindskola i Lausanne i Schweiz antog brailleskriften 1854 som första land utanför Frankrike. Emellertid dröjde det ännu länge innan brailleskriften etablerades i Europa. Vid den här tiden uppstod det nämligen flera andra taktila skrifter. I Tyskland gav man andra betydelser åt braillebokstäverna, så att de bokstäver som förekommer oftast i tyskan fick minst punkter. Engelsmannen William Moon uppfann

1847 en reliefskrift där han starkt för- enklade det latinska alfabetet. Den blev särskilt omtyckt av personer som blivit blinda i vuxen ålder. Den var dock omöjlig för de blinda att skriva för hand. Först vid en konferens om undervisning för blinda och döva 1878 i Paris antogs brailleskriften för blindundervisningen i Europa.

I Amerika bearbetade man brailleskriften till två nya punktskrifter på 1860- och 1870-talen. Den ena varianten, amerikansk punktskrift, följde den tyska modellen att skriva så få punkter som möjligt. Den andra varianten, New-York Point, även kallad waitskriften efter sin uppfinnare, placerade braillecellen horisontalt och använde flera än sex punkter. Vid sidan av de här två punktskrifterna användes också brailleskriften. Under 40 år trycktes böcker på tre olika punktskrifter. Vid en kongress i Little Rock 1910 antogs brailleskriften enhälligt som den enda skriften för blinda i Amerika.

I dag är brailleskriften anpassad till alla språk i världen. År 1949 påbörjade UNESCO, på begäran av den indiska regeringen, arbetet med att anpassa alla världens språk till braillealfabetet. Man har skapat nya tecken bara då ett språk innehåller skrivtecken vilka representerar ljud som man inte kan transkribera till det ursprungliga braillealfabetet. Den gemensamma koden för världsbrailleskriften följer principen "samma ljud, samma tecken".

Synskadefrågor engagerar!

Vad är riksdagskandidaternas och de politiska partiernas ståndpunkter gällande frågor som specifikt rör synskadade? För att utreda saken kontaktade FSS de finlandssvenska riksdagskandidater som representerar något av de åtta partier som sitter med i riksdagen.

Vad är riksdagskandidaternas och de politiska partiernas ståndpunkter gällande frågor som specifikt rör synskadade? För att utreda saken kontaktade FSS de finlandssvenska riksdagskandidater som representerar något av de åtta partier som sitter med i riksdagen. Centern, Socialdemokraterna, Samlingspartiet, Vänsterförbundet, de Gröna, Sfp, Kristdemokraterna och Sannfinländarna listade sina finlandssvenska kandidater, som sedan kontaktades per e-post. Förfrågan skickades ut i mitten av januari, ett par veckor innan nomineringstiden gick ut. Några större förändringar i uppställningarna skedde ändå inte efter utskicket.

Följande frågor ställdes:

Hur väl känner du till förbundet Finlands Svenska Synskadade rf och dess verksamhet?

I vilken mån och på vilket sätt är du beredd att som invald i Finlands riksdag befrämja den verksamhet Förbundet

Finlands Svenska Synskadade rf och dess sju distriktsföreningar bedriver till förmån för alla svenskspråkiga synskadade i Finland?

Hur ser du på den tredje sektorns roll i samhället?

I vilken utsträckning vill du verka för att gravt synskadade och dövblinda personer skall få subjektiv rätt till personlig assistent?

Hur vill du arbeta för att göra den digitala informationen tillgänglig för alla finlandssvenska synskadade?

Vill du verka för att gravt synskadade och andra funktionshindrade får behålla en individuell taxi-färdtjänst och inte tvingas in i samtransporter?

På vilket sätt är du beredd att arbeta för synskadades rätt till full delaktighet och jämlikhet i samhället?

40 av de 129 tillfrågade besvarade förfrågan (31 procent). Svar kom från alla partier utom centern (fyra kandidater) och sannfinländarna (en kandidat). Sfp:s

överlägsenhet angående rekrytering av finlandssvenska kandidater syns tydligt i antalet enkätsvar. Partiet står för över hälften av svaren. Från de övriga partier som deltog varierar antalet svar mellan ett och sju.

Ett bra initiativ

Enkäten väckte till största delen positiva känslor hos kandidaterna. Flera uppgav att det var ett bra initiativ, speciellt eftersom frågorna var öppna och krävde eftertanke. En kandidat beklagade sig ändå över de öppna svaren, och påpekade att hon hade fått kring tjugo enkäter under ett par veckor. Flera kandidater noterade att de har synskadade i sin familje- eller bekantsskapskrets. Kandidaterna var överlag välvilligt inställda till sociala frågor. Många bad specifikt om fortsatta kontakter om de blir invalda. Flera av kandidaterna erkände ändå att deras sakkunskap inte räckte till för att besvara alla frågor. Fortsatt intressebevakning och aktiv kontakt till ledamöterna är därför att önska.

För att trygga FSS verksamhet pekade många kandidater på behovet av en säker finansiering. Flera kandidater nämnde statsstöd och medel från Penningautomatföreningen. Ett utökat samarbete med de finlandssvenska fonderna framkom också som ett alternativ för tilläggsfinansiering. Av kandidaterna är största delen involverad i den tredje sektorn i någon form.

Inställningen till den tredje sektorn var överlag god. Kandidaterna upplever att den tredje sektorn nästan alltid har bättre kontakt med fältet. På många håll har den tredje sektorn blivit så viktig att man inte längre skulle klara sig utan den. Samtidigt är kandidaterna måna om att den tredje sektorn ska vara ett komplement till stat och kommun - den lagstadgade servicen ska samhället kunna erbjuda.

Angående personliga assistenter var kandidaterna långt eniga om hur alla ska ha rätt till att funktionera i samhället. Hur problematiken skulle lösas var det få som kunde ge direkta svar på. Flera kandidater talade om en ny handikappservicelag och om att behoven måste anpassas efter individen. Rätten till utbildning, arbete och en meningsfull fritid kan falla om inte stöd existe-

rar, behoven varierar ändå från individ till individ.

Information för alla?

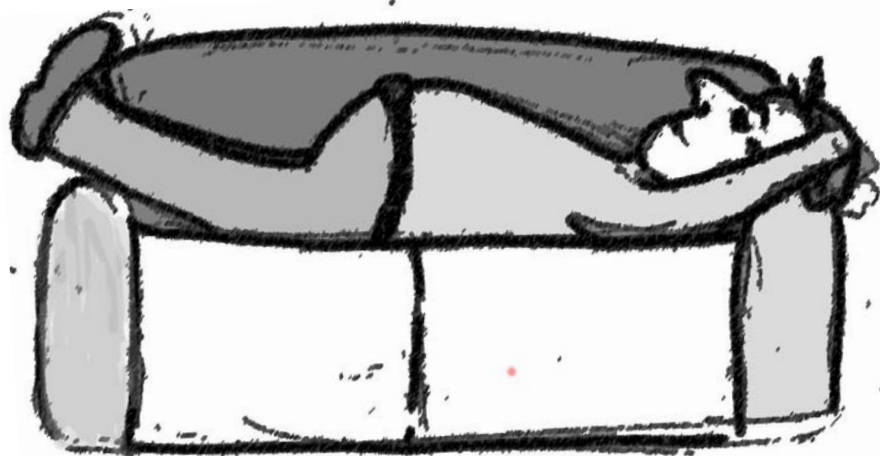
Frågan om tillgänglighet till digital information delade kandidaternas åsikter. Vissa ansåg att till exempel bibliotek och andra offentliga platser kunde utrustas med tekniska hjälpmedel. Andra kandidater ansåg däremot att alla gravt synskadade ska utrustas med internet-uppkopplade datorer med all den teknik och programvara som behövs. Kandidaterna var ändå eniga om att webben måste utvecklas för att bli mera tillgänglig, åtminstone när det gäller kommunala och statliga webbplatser. Vissa kandidater pekade även på att den svenska informationen på webben har brister, vilket innebär att svenskspråkiga synskadade lider dubbelt.

Färdtjänsten engagerade

Färdtjänsten har väckt mycket ont blod,

vilket även många kandidater noterade. De var ändå inte kategoriskt villiga att döma ut samtransporter, förutsatt att de fungerar. Även i denna fråga ansåg många kandidater att man måste utgå från de individuella behoven. Även tillgång till assistent påverkar ekvationen. Färdtjänsten är långt en kommunal angelägenhet. Kandidaterna var ändå villiga att till exempel se till att direktiv tillkommer för att få jämlikhet gällande transporterna, oberoende av hemort. De var till största delen eniga kring behovet av fungerande transporter, samt att transporterna den senaste tiden har skötts allt annat än optimalt. Överlag ser kandidaterna att de synskadades vardagsbehov ska uppfyllas och att synskadade ska kunna fungera som fullvärdiga samhällsmedlemmar. Synskadade ska ha rätt till studier, arbete och en mångsidig fritid. Samtidigt är många frågor öppna, och en ny handikappservicelag på kommande. En god och konstant kontakt till riksdagsledamöterna är viktig för att synliggöra förbundet.

?

Vad anser de enskilda kandidaterna?

Bland frågorna i Finlands Svenska Synskadades enkät till de finlandssvenska riksdagskandidaterna var det två frågor som i synnerhet väckte känslouttryck, frågan om den subjektiva rätten till personlig assistent och frågan om färdtjänsten. Med sju frågor och fyrtio kandidater från sex stycken partier är det ändå omöjligt att ge en fullständigt heltäckande bild av åsikterna. Artikeln kommer därför att peka på skillnader partierna emellan och lyfta fram citat från kandidaterna.

Kännedom om FSS

En handfull kandidater meddelade att de har haft att göra med FSS. Den vanligaste beröringspunkten var det finlandssvenska föreningsfältet. Taltidningar nämndes även som en aspekt som kandidaterna var bekanta med. Flera kandidater har också synskadade i sin familje- eller bekantskapskrets.

Viljan att befrämja FSS verksamhet

Partifältet var enigt i sin vilja att främja FSS verksamhet.

- Den verksamhet som FSS arrangerar är ofta sådan som samhället inte tar hand om. Som riksdagsledamot är min viktigaste uppgift att vara med och garantera ett långvarigt stöd för denna verksamhet, säger Samlingspartiets Jan Vapaavuori. Han får stöd av Vänsterförbundets Maarit Fredlund: "Föreningarna måste få tillräckligt med budgeterade medel, liksom alla handikapporganisationer."

Längst går ändå Sfp:s Lena Wenman. Hennes målsättning är att en tjänst som handikappombudsman inrättas. Sfp:s Pehr Löf betonar å sin sida samarbetet mellan de olika aktörerna: "I första hand gäller det att trygga den finansiella grunden där Penningautomatföreningen är en viktig aktör. Kulturfonden, Svenska Folkskolans Vänner med flera skall också vara delaktiga i finansieringen. Framför allt är jag mån om att de finlandssvenska organisationerna gällande alla handikappgrupper, också de utvecklingsstörda, tas med i samma

nätverksarbete, för vi jobbar för gemensam sak.”

Sfp:s Bodil Rosengren noterar även att konkurrenslagstiftningen på EU nivå måste ses över att inte den hämmar organisationernas möjlighet att få finansiering.

- För mig är det en hjärtesak att efter bästa förmåga bistå handikappade, säger Kristdemokraternas Bjarne Kallis.

Den tredje sektorns roll

Kandidaterna var i stor grad positivt inställda till den tredje sektorn. Vänsterförbundet betonade ändå att tredje sektorn inte ska ta över ansvaret från myndigheterna.

- Tredje sektorn har ofta agerat väckarklocka och inspiratör i relation till det offentliga. Den borde fortsättningsvis få vara ett viktigt komplement till välfärdsstaten, men den skall inte behöva ta över ansvaret för välfärdsservicen från myndigheterna, säger Vänsterförbundets Birgitta Gran.

Vänsterförbundets kandidater får stöd av Sfp:s Bodil Rosengren: ”Men basservicen ska samhället stå för, den tredje sektorn ska utveckla nya modeller, stöda medlemmarna och påverka lagstiftningen”.

Samlingspartiets Jan Vapaavuori har en något avvikande syn på förhållandet mellan samhälle och tredje sektorn: ”Tredje sektorn fyller sådana hål samhället inte klarat av att ta hand om och gör livet enklare, bättre och lyckligare

för massor med människor.”

- Den tredje sektorns har en stor betydelse, eftersom den erbjuder en frivillig verksamhet och ett tillvägagångssätt som utgår ifrån liknande livserfarenheter och synpunkter för de gemensamma åsikterna, säger Socialdemokraternas Maarit Feldt-Ranta.

De Grönas Stina Nybäck går ännu längre: ”Speciellt på svenskt håll har dessa föreningar blivit så viktiga att vi inte längre skulle klara oss utan dem”.

Personlig assistent

Enligt Sfp:s Christel Liljeström skulle ett fullständigt system med personlig assistent för gravt handikappade enligt utredningar kosta kring 400 miljoner euro, det vill säga en halv skatteprocent. Hon tror ändå att priset går att pressa och meddelar att Sfp stöder ett införande av systemet.

I Kristdemokraternas budgetalternativ ingår också anslag för personlig assistent till de gravt handikappade. Kristdemokraterna kommer enligt Bjarne Kallis att driva frågan ända tills den får en positiv lösning.

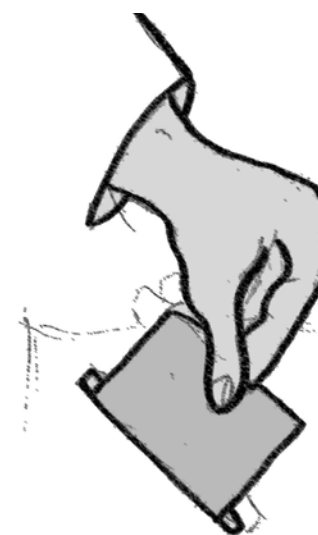
- Synskadades möjligheter att röra sig, komma till skola, arbete, hobbyer, kultur och andra fritidssysselsättningar måste tryggas. Detta kan kallas en slags minimikrav för personlig hjälp eller assistent, säger Socialdemokraternas Maarit Feldt-Ranta.

- Ett system som baserar på subjektiv rätt till personlig assistent är ändå sätt

att garantera gravt skadade människor de rättigheter de har i samhället. Samlingspartiet har förespråkat dessa rättigheter för flera år, säger Jan Vapaavuori. Vänsterförbundets Maarit Fredlund går längre: ”En subjektiv rätt till assistent är det enda sättet att trygga ett jämlikt liv”.

Sfp:s Astrid Thors varnar ändå för att det blir jobbigt att bygga upp ett rättvist system: ”Jag vill verka för en modell som ger verklig delaktighet för så många som möjligt och så att rätten är anpassad till den berättigades behov. Det blir ett knepigt jobb att definiera den kompromiss som behövs, för att vi skall få ett rättvist system.”

Pehr Löf från Sfp ger lite bakgrund till lagarna angående assistenter: ”Handikappservicelagen borde redan nu ha sammanslagits med omsorgslagen enligt planerna men så blev det inte. Det är kanske lika bra så, för finansieringen var inte tryggad. Denna reform måste verkställas ganska snabbt under nästa riksdagsperiod och innehålla en

klar tidtabell för hur man tryggar den subjektiva rätten till assistent för alla handikappade i enlighet med de individuella behoven. Här ingår i högsta grad de gravt synskadade och dövblinda. Rätten till assistent gäller utbildning, arbete och fritid.”

De individuella behoven betonas även av de Gröna.

- Hjälpn skall skräddarsys för inte bara varje handikappgrupp, utan för varje individ, säger Stina Nybäck.

Samlingspartiets Anna Vainio lyfter fram de som har mindre behov: ”Alla handikappade som behöver hjälp med vardagen borde få den, fast behoven skulle vara bara par timmar i veckan. De borde ha subjektiv rätt till personlig assistent, men hur ofta, skulle man se på grund av personligt behov.”

Tillgänglighet till information

Angående de synskadades tillgänglighet till digital information går åsikterna i sär. De Grönas Johanna Karimäki föreslår att till exempel bibliotek och andra offentliga platser kunde utrustas med utrustning som gör den digitala informationen tillgänglig. Vänsterförbundets Pekka Buttler anser däremot att alla gravt synskadade ska ha rätt till en nätkopplad dator med den nödvändiga programvaran.

Majoriteten av kandidaterna anser att webben måste utvecklas till att vara tillgänglig för alla. Enligt Samlingspartiets Anna Vainio borde åtminstone

statens och kommunernas sidor vara tillgängliga om enkla medel att forma nätsidorna finns att få. Sfp:s Jonas Rönnqvist föreslår en motsvarighet till svanen för miljömärkning som kunde delas ut till produkter som är anpassade för synskadade. Enligt de Grönas Monika Antikainen finns det ytterligare problem - "Tyvärr finns det brister också i den svenska informationen som finns på nätet, så tillgänglighetsproblemet är i detta fall dubbelt..."

- Finland har valt en linje, där vi har krävt litet av dem som producerar varor och program, vilket lett till att vi har relativt få handikappanpassade apparater – istället skall de sociala myndigheter bevilja stöd. Jag skulle vilja att vi gjorde en ordentlig jämförelse av villkoren ideologin som bättre gagnat full delaktighet i informationssamhället, säger Sfp:s Astrid Thors.

Angående tillgänglighet i allmänhet påpekar de Grönas Kaisa Leka att tillgängligheten är en människorättsfråga som påverkar en stor del av samhället. Enligt Statistikcentralen är cirka 10 procent av finländarna handikappade, cirka 10 procent äldre och cirka 7 procent synskadade, det vill säga att 27 procent av befolkningen gynnas av hinderfritt byggande och renovering.

Färdtjänsten

Färdtjänsten har varit på tapeten den senaste tiden. Speciellt problemen i Helsingfors har figurerat flitigt i pressen. Trots det är inte alla kandidater beredda

att gå tillbaka till det gamla systemet med taxi-sedlar. Sfp:s Jonas Forsman konstaterar krasst att det ekonomiska behovet av assistent står mot behovet av individuell taxi-färdtjänst. Vänsterförbundets Birgitta Gran är inte heller beredd att totalt bannlysa samtransporter. Hon anser att de kan förverkligas på mera och mindre lyckade sätt, samtidigt som de inte passar i alla situationer. Majoriteten av de utfrågade går ändå hårt åt det nuvarande systemet. Tjästemännens attityder till färdtjänsten visar att de inte respekterar de handikappades rätt till ett självständigt liv, säger de Grönas Kaisa Leka.

- Det som är speciellt upprörande är att hänsyn inte tagits till de synskadades särskilda behov av trygga, bekanta fortskaffningsmedel, säger Sfp:s Astrid Thors. De får medhåll av Socialdemokraternas Maarit Feldt-Ranta: "Servicen måste vara organiserad så, att man inte på grund av sitt handikapp måste känna ytterligare osäkerhet, diskriminering eller till och med rädsla för att lämnas vind för våg. Bristfälliga färdtjänster försämrar funktionshindrade personers möjligheter att normalt gå på arbete, ta hand om sin hälsa och ta hand om sig själv."

Enligt Samlingspartiets Jan Vapaavuori skulle ändå ett system med personlig assistent vara ännu bättre. Kristdemokraternas May-Gret Axell betonar att staten borde komma med direktiv om den kommunala servicen inte fungerar. Detta för att undvika ojämställdhet på grund av

boningsort. Hon anser också att en tillfredsställande lösning av trafikproblemet är a och o för ett aktivt liv.

Synskadades rätt till full delaktighet Socialdemokraternas Maarit Feldt-Ranta sammanfattar långt den generella konsensus som råder bland kandidaterna: "Effektiverad hälsovård, utbildning, tekniska hjälpmedel och uppmuntran att leva ett normalt liv är medel som kommer i fråga. Ett eget yrke och förvärvsarbete är ett säkert sätt att komma med och delta som fullvärdig samhällsmedlem." Sfp:s Martina Harms-Aalto lyfter fram det vardagliga: "Synskadade ska ha rätt till en jämlik vardag. Det borde inte heller vara upp till privata institutioner att stå för att de synhandikappade får sin dagstidning samtidigt som andra."

Flera kandidater noterar även vikten av ett förvärvsarbete. Sfp:s Lars Stormbom föreslår sysselsättningsstöd för synskadade.

Vänsterförbundets Maarit Fredlund kommer med en något motsatt åsikt. - Det finns flera grupper handikappade och delvis arbetsoförmögna som skulle må bäst av att få delpension. Att man har ett handikapp eller är delvis arbetsoförmögen utgör redan det tillräckligt med begränsningar, säger hon. Som avslutning kommer Vänsterförbundets Pekka Buttler med en tankeställare: "Eftersom det inte finns en enda blind ledamot på Arkadiabacken så hoppas jag att ledamöter har vett att lyssna på dem som har förstahandserfarenhet."

Texter: Peter Sjöholm
Illustrationer: Sofia Stenlund

Chefredaktörens kommentar:

Denna sorts undersökningsmetod innebär alltid att viss svinn. I valtider motar riksdagskandidaterna ett flertal enkäter, vilket kanske inte gett dem möjlighet och tid att delta i just FSS undersökning. Det är glädjande att så många ändå tagit sig tid att besvara våra frågor, främst med tanke på våra medlemmar, men även för allmänheten. Att många specifikt bad om fortsatt kontakt med förbundet ger ett odelat positivt intryck och att många erkände en viss brist på sakkunskap tyder på både insikt och intresse.

Trots att svarsprocenten stannade vid 31 procent kan vi konstatera att synskadefrågor i allmänhet och den synskadades situation och vardag i synnerhet engagerar många av de samhällsaktiva som ställt sig till förfogande i riksdagsvalet. Vårt arbete, och detta gäller även enskilda medlemmar och synskadade, med att synliggöra och engagera våra förtroendevalda går vidare!

Kåseriet | Anne-Maj Magnström

Bäcken! Jag såg den till sist!

Det är svårt att börja bra så här, men jag heter Anne-Maj och kommer från Pajala. Mina föräldrar talar meän kieli och det kan jag inte. Men nu har jag mina bopålar i Leksand, Dalarna. Jag har dövblindhet, som man ska försöka använda begreppet. Man säger inte att jag är döv och synskadad, för jag är inte sjukdomen själv. Utan jag har sjukdomen.

Min dövblindhet består Ushers Syndrom, om ni adderar ihop Retinitis Pigmentosa med dövhet blir summan Ushers Syndrom. Jag är gift med Jan som är döv och seende. Ordet seende brukar vi beskriva människor som ser bättre än oss. Döva brukar använda ordet hörande när vi beskriver dom.

Så har vi tre härliga tjejer Jenny 11 år, Emma 9 år och Hanna 8 år. Även lika

många katter. Min vardag består att försöka klara av distanskursen "kreativt skrivande" och så mitt hopplösa bokprojekt som jag gett mig in på. Jag ska försöka skriva en självbiografi. Det blir många stunder i ensamhet och stillastående, som jag försöker ta död på genom att springa på ridskolan flera gånger i veckan. Detta för att få lystmäte för ridningen och se när Jenny och Emma rider sina lektioner. När snön finns i backarna åker hela familjen slalom. Det gör jag också. Absolut inte utan ledsagaren, maken alltså. Jag tänker berätta hur det var att rida i mörker, detta hände för ett och halvt år sedan.

Svårt ducka i rätt tid

En kväll i september svängde vi in på vägen till ridskolan med terrängsbanan på vänstra sidan. Vi fick se hästar och

ryttare. Maken undrade om vi inte skulle hämta skyddsglasögon. Jag hade opererats för grå starr och använde inte glasögon, men det är svårt att ducka ner för grenar och kvistar i rätt tid. Vid ridskolan visade det sig att maken hade rätt. Han åkte hem för att hämta glasögonen. Ridlektionen kunde börja ute i det fria. Jag var lite orolig för det skulle skymma redan snart.

Vi red in i skogen, tolken fick gå eller skutta bredvid mig och hästen. Det började skymma. Jag kunde se den vita hästen framför mig men inte ryttaren i mörk jacka. Vi kom ut på terrängsbanan och det blev ljusare, tack och lov. Men vi skulle rida in till ett ställe bredvid, bland träden! Skymningen visar sin bästa sida och jag får svårt att överblicka läget. Ridläraren frågade om jag ville hoppa lite. Jag vågade inte först, men drog iväg efter henne som ledsagare i alla fall. När vi hade hoppat färdigt, red vi in i skogen.

Kommunikation via händer

Det blev mörkare ute. Jag försökte bemästra känslorna och hästen som jag satt på. Jag kände att vi red nerför någonstans, då förstod jag att vi var mitt i bäcken och tolken kunde inte stå bredvid mig i sina vardagliga skor. Vi stod stilla en stund, jag väntade på att det skulle hända något. Jag fick ropa till sist: hallå. Någon minut senare kände jag någon ryttare till häst ledsaga mig från bäcken. Tolken började teckna i

min hand, taktil teckenspråk. När min syn inte räckte till, man kan istället kommunicera med mig via händer.

Vi red och travade i skogen och återvände till bäcken. Ridläraren frågade mig, ville jag det? Självklart ville jag det, men någon bredvid mig. Det var fortfarande mörkt ute och tolken tolkade, jag skulle börja driva hästen framåt åt det hållet hon pekade. Ner i bäcken och upp igen efter ridläraren. Jag kände mig ganska lugn för tolken fanns med, ridläraren och hästen var lugna som filbunke.

Att lita på andra

Det var dags att rida hemåt och det blev ommöblering i ledet. Dottern Jenny slapp shetlandspennyn som fick ridas av tolken. Jenny tog ridlärarens häst och jag fick rida först i ledet med ridläraren bredvid mig. Jag tänkte att det var på sättet jag fick lära mig att försöka lita på andra människor och hästen. Det är en svår process att lära mig att inte försöka vara så självständig.

Någon vecka senare, tittade jag på ett träningsläger på terrängsbanan, dom hoppade över fasta hinder. Det var mitt på dagen och dom fortsatte hoppa inne i skogen. Då fick jag se bäcken till sist!

Jag skriver om livet och vardagen som är hos mig på min blogg <http://anne-maj.blogspot.com>. Ni är välkomna dit!

Meddelanden

FPA-bladets taltidning övergår till cd

FPA-bladet utkommer också som taltidning och denna version har tidigare utkommit på kassett.

Det betyder att de prenumeranter som nu lyssnar på FPA-bladet som taltidning via kassettbandspelare från och med nästa nummer behöver en Daisy-spelare eller dator för att kunna lyssna på tidningen. Både det tryckta numret av FPA-bladet och taltidningen distribueras till hemmen under perioden 26.2-9.3.2007.

FPA-bladets taltidning har för tillfället 51 prenumeranter. Taltidningen kan beställas per telefon (09) 6962 3010 av Tina Dunderfelt vid Förbundet Finlands Svenska Synskadade.

Iris störst i Sverige på taltidningar

Den svenska Iriskoncernen köper taltidningsföretaget Darub Produktion i Piteå och blir därmed överlägset störst på den svenska taltidningsmarknaden.

– Det här passar väl in i vår affärsstrategi och stärker vår kanal till både synskadade och seende. Nu kommer vi att bli ännu starkare på den ökande

marknaden för både taltidningar och talböcker, säger Marlene Terkowsky, koncernchef för Iris Ab.

Iris ägs av Synskadades stiftelse och är ett affärsdrivande bolag som utvecklar tjänster och produkter till såväl syn- och funktionshindrade som seende människor. Nu köper Iris majoritetsandelen i snabbväxande Darub Produktion som specialiserat sig på att producera taltidningar till svenska dagstidningar. Darub gör dagligen taltidningar åt 19 stora svenska tidningsföretag, bland annat Svenska Dagbladet.

– Marknaden för ljudprodukter är bara början av en expansionsfas, säger Darubs VD Göran Carlson.

Taltidningarna sänds ut via Kaknästor-net i Stockholm och hämtas hem av prenumeranten via en specialutformad ljudmottagare kopplad till den egna radion.

Meddelanden från distrikten

Svenska synskadade i Västnyland r.f.

Svenska synskadade i Västnyland r.f. sammankallar till stadgeenligt vårmöte lördagen den 10 mars 2007 kl. 13.00 i Lyan, Prästängsgatan 12, Ekenäs. Efter kaffe med dopp följer mötesförhandlingarna och rehabiliteringshandledare Barbro Dahlberg-Berghälls demonstration av hjälpmedel. Transport i vanlig ordning. Anmäl dig till Bjarne, 040-544 8313 eller till Birgitta, tfn 019-241 1233 senast torsdag 8 mars. Välkommen med! Styrelsen.

Svenska synskadade i Västnyland har reserverat 25 platser till Svenska Teaterns musical The Sound of Music tisdagen den 18 september –07 kl. 19.00. Resans pris är 20 euro.

Reservera Din plats **senast den 4 mars-07** till Bjarne Sandberg tfn 040-544 8313 eller till Christel Eriksson tfn 040-745 1933. Anmälan är bindande. Välkommen med till den välbesökta musiken!

Svenska synskadade i Åboland r.f.

Åbolands Synskadade r.f. håller ORDINARIE VÅRMÖTE lördagen den 17.3. kl. 14.00 på verksamhetscentret Sydvästen, Eriksgatan 5 A 9, i Åbo. De i stadgarna § 10 nämnda ärendena behandlas. Kaffeservering. Pargasborna anmäler sig till Harriet, tfn 4584665. Väl mött på vårmötet! Styrelsen.

Norra Österbottens Svenska Synskadade r.f.

Norra Österbottens Svenska Synskadade r.f. kallar sina medlemmar till stadgeenligt årsmöte onsdagen 21.3.2007 kl 18.30 på verksamhetscentret "Fyren", Otto Malmmsgatan 9 A 21 i Jakobstad. Vid årsmötet behandlas i föreningens stadgar §10 nämnda ärenden. Välkomna! Styrelsen.

Svenska synskadade i mellersta Nyland

Program för våren 2007:

Årsmöte i mars ordnas lördagen den 24.3. kl 10.00 på Tian, Fredriksgatan 35 B 10, Helsingfors.

Motionsveckoslut i Onnela, Tusby ordnas (lördag till söndag) 28-29 april med Caj "Ståla" Stålström som ledare. Mera information kommer med medlemsbandet.

Anmälningar till Tiina på Tian tfn. 612 1779

Måndagarsträffar i mars:

5.3 Ateneum, Erica Othman. Hörda bilder med ljudbilder om finländska klassiker.

12.3 Folkhälsan, Therese Kronqvist. Hälsofrämjande arbete bland äldre.

19.3 Ilmarinen, Jussi Laitinen. Hur pensionspengarna förvaltas?

26.3 Helsingfors stadsmuseum, Anna Finnilä. Helsingfors historia i nötskal.

Vattengymnastiken varje onsdag kl.17.30 – 18.30 på Kampens servicecentral.

Priset är 10 €/termin. Gymnastiken är för både kvinnor och män. Boccia spelarna håller paus, men fortsätter igen i april. Motionscykel och roddmaskin finns på verksamhetscentret Tian för medlemmarnas användning.

Planer på att se en komedi av Oscar Wilde, "På fullt allvar", på Lilla Teatern i april.

Datum och mera information på medlemsbandet. Du kan boka din biljett via Tiina på Tian.

Du kan sticka dig in eller ringa om det är något du undrar över. På Tian kan du använda dig av föreningens dator med Supernova programmet.

Hans Brummers Stiftelse

delar ut understöd till förmån för synskadade, i praktiken främst för kunskaps- och livskvalitetsbefrämjande ändamål.

Skriftliga ansökningar, som bör innehålla:

- sökandens fullständiga namn, födelsetid, adress och telefonnummer
- ändamål för understödet
- ansökta beloppet
- bankkonto

sänds senast 31.3.2007 till: Hans Brummers Stiftelse
c/o Pettersson
Gäddvägen 8 A 1
02170 Esbo

Tel: 0400-514964
hansbrummersstiftelse@gmail.com

Finns det någon synskadad person i din familj?

För närstående till synskadade ordnas en träff lördagen den 14.4 klockan 10-16

**Plats: Svenska synskadade i Östnylands verksamhetscenter
Kajutan, Ågatan 33 E 1 i Borgå**

Människor i en synskadad persons omgivning drabbas och berörs av handikappet på många sätt.

Vi erbjuder ett tillfälle för er att få mötas, att få information, att få diskutera, att få ställa frågor samt lunch till självkostnadspris.

Program:

10.00-10.15 Inledning

10.15-11.30 De vanligaste orsakerna till ögonsjukdomar, ögonläkare

11.30-12.30 Lunch

12.30-13.30 De anhörigas situation då någon i familjen är synskadad, psykolog
Sture Enberg

13.30-14.00 Kaffepaus

14.00-14.30 Sture Enberg

14.30-15.00 Närstående berättar

15.00-15.30 Vad innebär närståendevård? Koordinator för närståendomsorg
Jonna Skand

15.30-15.45 Avslutning

Anmälningar tas emot av rehabiliteringshandledare Monica Andersson, tfn. 09-69 62 30 18 eller 040-511 33 45 senast den 23.3. Arrangör: Svenska synskadade i Östnyland, Förbundet Finlands Svenska Synskadade r.f. och Landskapsföreningen Folkhälsan i Nyland r.f.